

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Basa nya éta sistem lambang sora omongan anu dihasilkeun ku pakakas ucapan manusa kalawan puguh éntép seureuhna (sistematis) tur ragem (konvénisional) di antara anggota masarakatna pikeun tujuan patali marga atawa komunikasi. Ku kituna, basa téh salaku alat anu kacida pentingna pikeun manusa dina ngayakeun hubungan komunikasi jeung sasama, kaasup basa Sunda. Lian ti éta, basa mangrupa alat mikir keur mekarkeun jeung nyampurnakeun jalan pikiran panyaturna. Basa digunakeun ku manusa minangka alat komunikasi pikeun ngedalkeun pesen (rasa, pikiran, kahayang, idé, maksud, jeung cita-cita) ka jalma lian atawa pikeun narima pesen ti nu lian (Sudaryat, spk, 2007:1).

Basa Sunda mangrupa bagian tina kabudayaan, ku kituna basa Sunda nu dipaké ku masarakat mangrupa *representasi* jeung *manifestasi* tina budaya Sunda. Hirup kumbuh basa Sunda raket pisan patalina jeung kahirupan sosial-budaya nu makéna. Jadi lian ti unsur budaya, basa Sunda miboga fungsi salaku wahana pikeun mekarkeun budaya Sunda.

Tina pedaran di luhur katitén yén basa nu digunakeun ku masarakat bisa ngagambarkeun kaayaan masarakat nu makéna. Kiwari, basa Sunda geus arang dipaké ku masarakatna alatan pangaruh basa Indonesia anu mahabu dipaké salaku alat komunikasi. Jadi, basa bisa hirup saupama digunakeun ku masarakat dina hirup kumbuhna.

Basa Sunda téh mangrupa basa indung masarakat Sunda boh nu mangkuk di Jawa Barat boh nu di saluareunana. Jadi basa indung mangrupa basa anu dipaké nyarita ku urang Sunda ti barang lahir, sacara turun-tumurun sarta mangrupa basa kahiji pikeun urang Sunda (Sudaryat, 2005:11). Ku kituna, basa indung téh mangrupa basa kahiji anu dipaké di lingkungan kulawarga anu digunakeun dina kahirupan sapopoé nu dipaké antara bapa jeung indung, indung jeung budak, bapa

jeung budak, budak jeung budak, katut kulawarga séjéenna, pikeun interaksi komunikasi antara anggota kulawarga.

Kiwari basa indung geus jadi puseur panitén dunya. Ieu hal téh teu leupas tina alpukahna UNESCO, minangka salah sahiji badan PBB anu geus netepkeun tanggal 21 Pébruari salaku Poé Basa Indung Internasional (*mother tongue day*). Lian ti éta, Pamaréntah Provinsi Jawa Barat ogé geus netepkeun atawa nyieun kawijakan dina Perda No. 5 Taun 2003 ngeunaan *pemeliharaan basa, sastra, jeung aksara daerah* (Sudaryat, spk, 2007:4).

Tujuan diajar basa, utamana mah nya éta sangkan siswa mahér atawa parigel dina ngagunakeun basa. Ku kituna siswa dipiharep weruh jeung alus sikepna kana basa, utamana basa Sunda anu mangrupa basa indung téa. Kamahéran atawa kaparigelan basa nyoko kana opat aspék anu “catur tunggal”, nya éta ngaregepkeun, nyarita, maca, jeung nulis. Tapi, kiwari dina enas-enasna mah loba siswa anu geus arang ngagunakeun basa Sunda salaku basa indung dina komunikasi sapopoé, boh komunikasi sacara lisan boh tulisan. Buktina baé loba siswa anu nganggap hésé kana pangajaran basa Sunda, alatan maranéhna ngarasa ahéng kana basa Sunda (Nurroni, 2012). Jadi, budaya ngagunakeun basa indung téh kudu dimumulé sangkan miboga pangaruh anu gedé pikeun ngaronjatkeun pangaweruh basa Sunda sarta préstasi dina diajar basa Sunda di sakola.

Kamampuh atawa kaparigelan nulis surat téh miboga tujuan pikeun ngasah kamampuh ragam basa tinulis anu geus diatur ku Dinas Pendidikan Provinsi Jawa Barat dina Standar Kompetensi jeung Kompetensi Dasar (SKKD) 2006 mata pelajaran Basa jeung Sastra Sunda tingkat SMP, nulis surat jadi salah sahiji kompetensi dasar anu kudu diajarkeun di tingkat SMP kelas VIII. Standar Kompetensi nulis surat basa Sunda nya éta “*Mampu menulis untuk mengungkapkan pikiran, perasaan, dan keinginan dalam bentuk surat, esai, laporan, dan guguritan*”.

Kaparigelan nulis mangrupa salah sahiji tina opat kaparigelan nu kudu dihontal ku siswa di sakola. Nulis mangrupa kaparigelan basa nu sifatna produktif, kaparigelan nulis miboga tujuan pikeun komunikasi tinulis. Dina kaparigelan nulis, nu nulis kudu miboga kamampuh atawa kaparigelan pikeun

ngadumaniskeun struktur basa, kosa kecap tur éjahanana. Kaparigelan nulis surat mangrupa salah sahiji kaparigelan nulis anu diajarkeun dijenjang atikan SMP.

Dina kanyataanana, siswa SMP kelas VIII miboga bangbaluh dina nulis surat pribadi, di antarana héséna ngagunakeun jeung milih basa, diksi jeung éjahanna. Ieu hal dibalukarkeun ku heureutna kandaga kecap anu dipikawanoh ku siswa.

Ku kituna, panalungtik kataji pikeun ngayakeun ieu panalungtikan hususna ka siswa SMP di daerah Lembang. Lantaran daerah Lembang mangrupa daerah transisi. Lian ti éta, daerah Lembang ogé mangrupa daerah komplék, sarta jadi tempat *pariwisata* nu ngabalukarkeun ayana dua basa atawa leuwih upamana basa Sunda, basa Indonesia jeung basa campuran antara basa Sunda jeung basa Indonesia nu digunakeun dina hirup kumbuhna.

Panalungtikan ngeunaan basa indung saméméhna, nya éta skripsi Fuji Arti Nugraha nu judulna “*Pangaruh Makéna Basa Indung di Lingkungan Kulawarga kana Prestasi Diajar Nyarita Basa Sunda Siswa Kelas XI SMA Pasundan 3 Bandung* (2008), anu hasil tina éta panalungtikan nya éta prestasi diajar basa Sundana kaasup kana katagori cukup alatan 67,5% tina 40 siswa meunang peunteun 6 ka luhur. Ku kituna, aya korelasi anu signifikan antara basa nu digunakeun di lingkungan kulawarga kana prestasi diajar nyarita basa Sunda siswa kelas XI SMA Pasundan 3 Bandung.

Nu kadua skripsi Ana Ratna Komala nu judulna “*Pangaruh Basa Indung kana Karakteristik Siswa SMPN 1 Cisarua Bogor* (2009), anu hasil tina éta panalungtikan nya éta karakteristik siswana 58,3% tina 60 siswa kaasup goréng tur dina ngagunakeun undak usuk basa Sundana kaasup katagori kurang alatan 82% ngagunakeun basa kasar nu antukna aya pangaruh antara basa nu digunakeun di lingkungan kulawarga kana ngawangun karakteristik siswa alatan hipotesisna bisa dibuktikeun.

Pikeun ngajembaran panalungtikan ngeunaan makéna basa indung, perlu diayakeun deui panalungtikan. Ieu panalungtikan béra jeung panalungtikan saméméhna, ku sabab objek dina ieu panalungtikan nya éta dina kaparigelan nulis surat. Panalungtik hayang mikanyaho korelasi antara makéna basa Indung siswa

jeung kamampuh nulis basa Sunda. Dumasar kana éta hal, ku kituna ieu panalungtikan dijudulan *Korelasi antara Makéna Basa Indung jeung Préstasi Diajar Nulis Surat Basa Sunda Siswa Kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang.*

1.2 Watesan jeung Rumusan Masalah

1.2.1 Watesan Masalah

Basa daerah di Nusantara kawilang lobana pisan, di antarana aya basa Jawa, basa Sunda, basa Madura, basa Minangkabau, basa Bugis, basa Batak, basa Banjar, basa Bali jsté. Sangkan ambahana teu lega teuing, ku kituna dina ieu panalungtikan masalah diwatesanan kana basa Sunda wungkul anu salaku basa indung nu aya di daerah Jawa Barat.

Kitu oge dina kaparigelan basa aya opat aspék nya éta ngaregepkeun, nyarita, maca, jeung nulis. Kaparigelan basa nu jadi bahan dina ieu panalungtikan, nya éta diwatesanan kana préstasi kamampuh siswa dina nulis surat pribadi basa Sunda.

1.2.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang nu dipedar saméméhna, masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun dina kalimah pananya di handap.

- 1) Kumaha makéna basa indung siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang?
- 2) Kumaha préstasi diajar nulis surat basa Sunda siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang?
- 3) Naha aya korelasi antara makéna basa indung jeung préstasi diajar nulis surat basa Sunda siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Ieu panalungtikan miboga tujuan umum, nya éta pikeun mikanyaho korélati antara makéna basa indung jeung préstasi diajar nulis surat basa Sunda siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang taun ajar 2012-2013.

1.3.2 Tujuan Husus

Luyu jeung rumusan masalah di luhur, anu jadi tujuan husus dina ieu panalungtikan nya éta pikeun ngadéskripsikeun:

- 1) makéna basa indung siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang;
- 2) préstasi diajar nulis surat basa Sunda siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang; jeung
- 3) korelasi antara makéna basa indung jeung préstasi diajar nulis surat basa Sunda siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Lembang.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Sacara tioritis, ieu panalungtikan dipiharep bisa méré mangpaat pikeun ngajembaran pangaweruh ngeunaan élmu pangajaran tur pasualan-pasualan kabasaan utamana dina pangajaran basa. Lian ti éta, ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi bahan tinimbangan dina pangajaran nulis surat.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis ieu panalungtikan, miboga mangpaat nya éta:

- 1) Siswa

Ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi pangrojong pikeun siswa sangkan leuwih reueus ngagunakeun basa indung dina komunikasi sapopoéna, sangkan bisa ngaronjatkeun préstasi diajar nulis basa Sundana.

- 2) Guru

Ieu panalungtikan bisa dijadikeun sumber atawa dadasar dina ngalarapkeun basa indung kana pangajaran basa Sunda, sangkan siswa mampuh nulis nu bener dina ngagunakeun basa Sundana.

- 3) Sakola/ institusi/ lembaga

Ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi bahan pikeun pihak anu aya patalina dina nangtukeun kawijakan-kawijakan, umumna pikeun nu miboga pancén ngaping siswa atawa milih tanaga pangajar, hususna dina widang basa.

4) Panalungtik

Ieu panalungtikan dipiharep bisa méré informasi aya henteuna korelasi antara makéna basa indung anu digunakeun ku siswa jeung préstasi diajar nulis surat basa Sunda.

1.5 Sistematika Panulisan

BAB I BUBUKA, anu ngawengku kasang tukang panalungtikan, watesan jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung sistematika panulisan.

BAB II LANDASAN TIORI, anu ngawengku ngeunaan tiori anu aya patalina jeung masalah anu ditalungtik di antarana medar ngeunaa basa indung, pemerolehan basa, nulis, surat, jeung surat pribadi.

BAB III MÉTODE PANALUNGTIKAN, anu medar ngeunaan métode panalungtikan, medar ngeunaan sumber data, desain panalungtikan, métode panalungtikan, wangenan operasional, instrumén panalungtikan, jeung téhnik panalungtikan.

BAB IV ANALISIS KORELASI ANTARA MAKÉNA BASA INDUNG JEUNG PRÉSTASI DIAJAR NULIS SURAT BASA SUNDA SISWA KELAS VIII SMP NEGERI 3 LEMBANG, anu ngawengku data jeung hasil panalungtikan.

BAB V KACINDEKAN JEUNG SARAN, anu ngawengku kacindekan jeung saran.

DAFTAR PUSTAKA, anu ngawengku ngeunaan judul-judul buku anu digunakeun salaku sumber tiori dina skripsi.